

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАСВОЄННЯ ІНФОРМАЦІЇ СТУДЕНТАМИ

Михайло Харламов

*кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних
і гуманітарних дисциплін Національного університету
цивільного захисту України
mike_kharlamov@mail.ru*

Засвоєння інформації – основний шлях набуття індивідом суспільно-історичного досвіду. У процесі засвоєння людина опановує спеціальні значення предметів та способи взаємодії з ними, опрацьовує інформацію. Засвоєння цих значень предметів матеріальної та духовної культури і способів взаємодії з ними становить основний внутрішній зміст процесу навчання. Засвоєння інформації залежить від особливостей пам'яті та мислення. Наприклад, краще засвоюється інформація, яка подається укрупненими блоками. Це відбувається за рахунок того, що такі блоки зменшують навантаження на пам'ять. Для сприйняття та засвоєння інформації важливим є вид мислення (наочно-дійовий, наочно-образний, словесно-логічний чи абстрактний), а також його індивідуальні особливості: самостійність, критичність, гнучкість, глибина, широта, послідовність, швидкість. Важливе місце в засвоєнні інформації посідають здібності людини, тобто її психічні особливості, від яких залежить оволодіння знаннями, вміннями та навичками.

Засвоєння характеризується насамперед міцністю, під якою розуміють незалежність використання засвоєних знань і сформованих умінь від часу, особливостей ситуації та умов. Міцність засвоєння залежить від системності, смислової організованості інформації, від емоційного ставлення студента до цієї інформації та її особистісної значущості для нього. Засвоєння також характеризується керованістю, тобто воно завжди має бути об'єктом керування, однак це керування може бути специфічним для кожного виду інформації із застосуванням різноманітних методів. Засвоєння має особисто зумовлений характер, який реалізується через вплив навчання на психічний розвиток особистості (формування нових мотивів, цілей, стратегій засвоєння, оцінювання тощо) і залежить від вікових особливостей студентів.

До важливих характеристик засвоєння належать готовність актуалізувати інформацію в її повноті та системності, а також дії, характер яких свідчить про засвоєння інформації.

Психологічну основу успішного засвоєння інформації становлять: мотивація, пошук інформації, розуміння інформації, запам'ятовування, застосування інформації та її зміст. Мотивація – сукупність мотивів, що спонукають людину до досягнення мети. Мотиви можуть бути зовнішніми та внутрішніми. Зовнішні мотиви пов'язані з очікуваними нагородами або покараннями, погрозами та вимогами, матеріальним станом тощо. При цьому сама мета – учіння, здобуття пізнавальної інформації – може викликати байдуже ставлення. До внутрішніх мотивів відносять такі, що спонукають людину до учіння як до мети (інтерес до знань, допитливість, потреба в новій інформації тощо).

Пошук інформації здійснюється за допомогою органів чуття людини, коли задіяні її відчуття та сприймання і тільки потім розпізнавання, запам'ятовування, встановлення асоціацій, осмислення. Важливою умовою сприймання інформації є наявність достатньо інтенсивних, чітких сигналів, що надходять до органів чуття. Якщо контрастність між об'єктами, що розглядаються, та фоном, на якому вони знаходяться, зменшується, сприймання інформації погіршується. Установка на засвоєння інформації та увага – зовнішні прояви спрямованості психічної та практичної діяльності студента на результати, цілі, процес учіння. Наприклад, сприймання інформації без установки на її засвоєння, заучування часто взагалі не дає жодних знань.

На ефективність засвоєння інформації впливають не лише ставлення особистості до неї, а й її зміст, форма, складність, значення, обсяг і структура, ступінь інтересу та усвідомлення.

Розуміння й усвідомлення інформації залежать від логічної послідовності, структурування змісту інформації, наявності в її змісті понять та дій, які попередньо відомі і засвоєні студентами, а також поєднання науковості змісту з доступністю його викладення (з урахуванням рівнів розвитку мислення і знань студентів).

РОЗШИРЕННЯ ВАЛЕНТНОСТІ (СПОЛУЧУВАНOSTІ) ЕЛЕМЕНТІВ МОВИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО

Елена Плешкунова

*молодший науковий співробітник Інституту мови
і літератури ім. Я. Коласа і Я. Купали НАН Білорусі
epleshkunova@mail.ru*

Складна категорія комічного проявляється по-різному і існує в різноманітних формах. Величезна кількість і багатоманітність існуючих теорій комічного, які доповнюють, розвивають, заперечують одна одну, змушують дослідника комічного враховувати накопичений в цій галузі науковий матеріал. Поєднання усіх даних у несуперечливу концепцію є сьогодні однією з найбільш актуальних проблем у теорії комічного.

Услід за такими авторитетними дослідниками комічного, як Б. Дземидок, Ю. Борєв та інші, ми вважаємо, що обов'язковою, але не єдиною умовою для створення комічного є ідея суперечливості й відхилення від норми. Подібних висновків доходить і багато інших дослідників, починаючи з часів Античності, вони так чи інакше вирізняють певні суперечливості і відхилення від норми в комічних явищах, різним є лише рівень розуміння цієї суперечливості. Ми звертаємо увагу перш за все на мовну реалізацію комічного компонента в літературному творі. Міждисциплінарний підхід на межі таких наук, як естетика, літературознавство і лінгвістика, актуальний і продуктивний, оскільки він дозволяє найбільш послідовно простежити ідею суперечливості і відхилення від норми в комічних явищах.

В усіх класифікаціях комічних прийомів не дотриманий послідовно єдиний принцип поділу, існуючі систематизації не мають спільного критерію, а є зручними із погляду однієї галузі науки групуванням прийомів. Класифікації часто не відповідають вимогам логічності, уніфікованості, строгості, послідовності і однозначності. Ми пропонуємо універсальний критерій для класифікації комічних прийомів, який апелює до мовного механізму створення комізму і враховує теорії комічного, в яких підкреслено заперечення (норми, правил, логіки), – критерій розширення валентності. Термін «валентність» зазвичай вживають для позначення потенційної сполучуваності слів, закладеної в системі мови, яка визначається категоріальною приналежністю слова.